Aleksandra Łuczak
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wydział Ekonomiczny

Sławomir Kalinowski
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Metodyczne problemy badania subiektywnego ubóstwa w gospodarstwach domowych

Ubóstwo jest jednym z głównych i odwiecznych problemów świata. Jego wielowymiarowość i złożoność powodują, że nie można go jednoznacznie zdefiniować. Z tym również związany jest problem jego pomiaru. Zdecydowana większość badań związanych z ubóstwem definiuje ubogich jako osoby, którym brakuje wystarczających środków do osiągnięcia społecznie akceptowalnego standardu życia. W kontekście prowadzonych przez nas badań istotny jest podział na ubóstwo obiektywne i subiektywne. Obiektywny pomiar ubóstwa oparty jest na arbitralnie przyjmowanych miarach. W przeważającej większości badań nad ubóstwem uwaga skoncentrowana jest na ekonomicznej deprywacji potrzeb i głównie wykorzystywane są podejścia dochodowe lub wydatkowe. Za pomocą tych podejść dokonywane są podziały tylko na ubogich i nie ubogich. Taka jednoznaczna klasyfikacja nie istnieje w realnym świecie. Ubóstwo ma wiele odcieni i występuje z różnym natężeniem. Stąd też warto zwrócić uwagę na subiektywny wymiar ubóstwa związany z odczuciami osób, które nie zawsze czują się pozbawione potrzeb. Podkreślić należy, że wymiar subiektywnym ubóstwa pozwala zidentyfikować osoby, które rzeczywiście czują się ubogie i ułatwia dostrzeżenie kwestii poczucia deprywacji potrzeb. Stąd też celem badań było opracowanie procedury konstrukcji syntetycznej miary subiektywnego ubóstwa gospodarstw domowych. Proponowana procedura uwzględnia agregację czynników opisujących przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. W tym celu wykorzystano rozmyte wersje metod TOPSIS i AHP. Metoda TOPSIS była podstawą konstrukcji syntetycznej miary subiektywnego ubóstwa gospodarstw domowych, a do obliczenia systemu wag zmiennych wykorzystano rozmyty analityczny proces hierarchiczny. Zaproponowana procedura została wykorzystana do oceny poziomu subiektywnego ubóstwa gospodarstw domowych w Polsce. Analizy oparto na czteroetapowych badaniach pierwotnych przeprowadzonych metodą CAWI od kwietnia 2020 do kwietnia 2021 roku. Syntetyczna miara ubóstwa subiektywnego pozwala na ilościowy pomiar ubóstwa z perspektywy ubogich. Ponadto miara subiektywnego ubóstwa może stanowić podstawę do programowania działań w celu przeciwdziałaniu ubóstwu.